

PRESUDA SUDA

16. prosinca 1981.(*)

„Porezni sustav koji se primjenjuje na likerska vina”

U predmetu 244/80,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u, koji je Sudu uputio Pretura di Bra (Općinski sud Bra, Italija), u postupku koji se vodi pred tim sudom između

Pasqualea Foglie, sa stalnom adresom u mjestu S. Vittoria d'Alba,

i

Marielle Novello, sa stalnom adresom u mjestu Magliano Alfieri,

o tumačenju članaka 177. i 95. Ugovora o EEZ-u,

SUD (drugo vijeće),

u sastavu: J. Mertens de Wilmars, predsjednik, G. Bosco, A. Touffait i O. Due, predsjednici vijeća, P. Pescatore, Lord Mackenzie Stuart, A. O'Keefe, T. Koopmans i U. Everling, suci,

nezavisni odvjetnik: Sir Gordon Slynn,

tajnik: A. Van Houtte

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Rješenjem od 18. listopada 1980., koje je Sud zaprimio 5. studenoga 1980., Pretore di Bra (Općinski sud Bra, Italija) uputio je Sudu na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u pet prethodnih pitanja o tumačenju članaka 177. i 95. Ugovora.
- 2 To je rješenje doneseno u okviru spora koji se vodi pred tim sudom i iz kojeg je već proizišao prvi niz prethodnih pitanja o tumačenju članaka 92. i 95. Ugovora, koja su bila predmet presude Suda od 11. ožujka 1980. (Foglia/Novello, 104/79, Zb., str. 745.).
- 3 Valja podsjetiti da se glavni postupak odnosi na troškove tužitelja, P. Foglije, trgovca vinom s poslovnim nastanom u mjestu Santa Vittoria d'Alba u provinciji Cuneo u regiji

Pijemont, Italija, za slanje nekoliko sanduka talijanskog likerskog vina koje je kupila tuženica M. Novello i koji su po njezinom nalogu poslani primatelju u Menton, Francuska.

- 4 Iz spisa proizlazi da je ugovorom o prodaji između P. Foglije i M. Novello propisano da M. Novello ne bi trebala biti odgovorna za pristojbe koje talijanska ili francuska tijela potražuju u suprotnosti s odredbama o slobodnom kretanju robe između dviju zemalja ili barem za one koje nisu dospjele. P. Foglia uključio je sličnu klauzulu u svoj ugovor s društvom Danzas, koje je zadužio za prijevoz sanduka likerskog vina u Menton; tom je klauzulom predviđeno da P. Foglia ne bi trebao biti odgovoran za takva nezakonita davanja ili davanja koja nisu dospjela.
- 5 U prvom rješenju kojim se upućuje zahtjev za prethodnu odluku, koje je dovelo do gore navedene presude od 11. ožujka 1980., utvrđeno je da je predmet spora ograničen isključivo na iznos koji je plaćen kao porez na potrošnju kada su likerska vina uvezena na francusko državno područje. Iz spisa proizlazi da je taj porez Danzas platio francuskoj upravi bez protivljenja ili pritužbe, da je račun za prijevoz koji je Danzas dostavio P. Fogliji uključivao iznos tog poreza i da ga je potonji u cijelosti platio iako je bio u suprotnosti s izričito ugovorenom klauzulom o „nezakonitim davanjima ili davanjima koja nisu dospjela”, a da je, s druge strane, M. Novello odbila P. Fogliji nadoknaditi isti iznos pozivajući se na jednaku odredbu u svojem ugovoru.
- 6 Pretore je smatrao da su sredstva obrane koja je iznijela M. Novello uključivala dovođenje u pitanje valjanosti francuskog zakonodavstva o porezu na potrošnju na likerska vina u odnosu na Ugovor o EEZ-u te je stoga Sudu uputio niz pitanja o tumačenju članka 95. i, podredno, članka 92.
- 7 U gore navedenoj presudi od 11. ožujka 1980. Sud je presudio da nije nadležan za odlučivanje o pitanjima koja mu je uputio nacionalni sud. U svojoj je presudi naveo sljedeće:

„U skladu s člankom 177. Ugovora o EEZ-u, dužnost je Suda pružiti svakom sudu u Zajednici elemente tumačenja prava Zajednice koji su mu potrebni za rješavanje stvarnih sporova koji se pred tim sudom vode. Ako bi Sud na temelju aranžmana kao što su ovi gore opisani bio dužan donositi odluke, time bi se ugrozio cijeli sustav pravnih sredstava dostupnih privatnim osobama kako bi im se omogućilo da se zaštite od primjene poreznih zakona koji se protive odredbama Ugovora.”
- 8 Iz rješenja kojim se upućuje zahtjev za prethodnu odluku proizlazi da je tu presudu Suda osporila tuženica u glavnom postupku koja je smatrala da je Sud, dajući takvu ocjenu, zadržao u diskrecijsku ovlast rezerviranu za talijanski sud. Smatrala je da takva primjena članka 177. od strane Suda dovela do pitanja ustavne naravi na nacionalnoj razini. Podredno je postavila pitanje o tumačenju članka 177. Ugovora o EEZ-u i uz to zatražila da se Francuska Republika uključi u postupak.
- 9 Nakon što su mu podneseni ti zahtjevi, Pretore je smatrao da je potrebno ponovno se obratiti Sudu i uputiti mu određena pitanja o tumačenju članka 177. Ugovora kako bi se dobila jasnija i točnija ocjena opsega i značenja presude od 11. ožujka 1980.

- 10 Budući da je Pretore smatrao da je nesporazum mogao proizići iz formulacije njegova prvog rješenja, poseban je naglasak stavio na element koji, po njegovu mišljenju, nije bio jasan u rješenju. Tuženica je već na prvoj raspravi kojoj je prisustvovala odbila ograničiti svoj zahtjev na jednostavno odbijanje tužbe tužitelja. U okviru postupka koji nije neuobičajen u talijanskom pravnom sustavu podnijela je „zahtjev, koji je u određenoj mjeri neovisan, za deklaratornu presudu u vezi sa subjektivnom i objektivnom pravnom situacijom”.
- 11 Zbog tih razloga Pretore di Bra (Općinski sud Bra) odlučio je ponovno se obratiti Sudu i uputiti mu sljedeća pitanja:
- „1. Kako treba tumačiti članak 177. Ugovora o EEZ-u u odnosu na diskrecijsku ovlast Suda u pogledu formulacije pitanja o tumačenju koja su mu upućena, a posebno u pogledu njihove funkcije u kontekstu glavnog postupka? Konkretno, koje ovlasti ima Sud i sudovi koji upućuju prethodna pitanja, uzimajući prije svega u obzir ovlasti koje su potonjima dodijeljene na temelju njihovih nacionalnih pravnih sustava, u pogledu ocjene svih činjeničnih i pravnih okolnosti relevantnih za sporove o meritumu kao i ocjene pitanja postavljenih u okviru njih, osobito ako se u glavnom postupku zahtijeva deklaratorna presuda?
  2. Ako se Sud u okviru prethodnog postupka iz bilo kojeg razloga proglasi nenadležnim za odlučivanje o pitanjima koja su mu upućena, može li i sud koji je uputio pitanja, a koji je u skladu sa svojim nacionalnim pravom dužan dijeliti pravdu u odnosu na stranke, pristupiti tumačenju prava Zajednice, te, ako može, unutar kojih ograničenja i u skladu s kojim kriterijima, ili umjesto toga mora donijeti odluku isključivo u svjetlu nacionalnog prava?
  3. Postoji li u pravnom poretku Zajednice u okviru kriterija za tumačenje članka 177. Ugovora o EEZ-u opće načelo kojim se zahtijeva ili dopušta da nacionalni sudovi – pred kojima se vode sporovi u okviru kojih su postavljena pitanja tumačenja prava Zajednice koja uključuju i nacionalna pravila koja se mogu odnositi i na druge pravne sustave osim sustava predmetnog suda – pozovu tijela predmetne države članice da se uključe u postupak prije podnošenja zahtjeva Sudu za prethodnu odluku?
  4. U svakom slučaju, kad god je u postupku između privatnih osoba pred nacionalnim sudovima postavljeno ili su nacionalni sudovi postavili pitanje tumačenja koje se izravno odnosi na subjektivne situacije građana ili gospodarskih subjekata jedne od država članica, dobivaju li te subjektivne situacije u skladu s materijalnim pravom Zajednice drukčiji i u svakom slučaju manji stupanj zaštite od onoga koji bi iste subjektivne situacije mogle dobiti ako bi uprave država članica, čije su odredbe prava predmet pitanja o tumačenju u pogledu njihove usklađenosti s Ugovorom o EEZ-u, bile zastupljene ili bi se uključile u postupak pred nacionalnim sudom ili Sudom Europskih zajednica?
  5. Treba li članak 95. Ugovora o EEZ-u tumačiti u smislu da su zabranom uvođenja nacionalnih poreza, koji se razlikuju s obzirom na podrijetlo i izvor proizvoda, obuhvaćeni slučajevi kao što je francuski porezni sustav za likerska vina, koji je detaljno opisan u predmetu 104/79?”

Prvo, treće i četvrto pitanje

- 12 Svojim prvim pitanjem Pretore (Općinski sud) je zatražio pojašnjenje ograničenja diskrecijske ovlasti koja je Ugovorom rezervirana za nacionalni sud, s jedne strane, i Sud, s druge strane, u pogledu formulacije prethodnih pitanja te pojašnjenje ocjene činjeničnih i pravnih okolnosti u glavnom postupku, posebno ako je nacionalni sud pozvan donijeti deklaratornu presudu.
- 13 Treće i četvrto pitanje odnose se konkretno na slučaj u kojem su pitanja tumačenja upućena kako bi se sudu omogućilo rješavanje sporova o usklađenosti s pravom Zajednice odredaba nacionalnih zakonodavstava koje je donijela država pred čijim se sudom vodi postupak ili, kao u ovom slučaju, druga država članica. U tom se kontekstu postavlja pitanje
  - sadržava li, ako su zakonodavne odredbe jedne države članice dovedene u pitanje pred sudovima druge države članice, pravni poredak Zajednice opće načelo kojim se zahtijeva ili dopušta da sud pred kojim se vodi takav postupak pozove tijela predmetne države članice da se uključe u postupak prije podnošenja zahtjeva za prethodnu odluku Sudu,
  - razlikuje li se stupanj zaštite za pojedince u postupku iz članka 177. ovisno o tome rješava li se takav spor u okviru postupka između privatnih osoba ili postupka u kojem kao stranka sudjeluje uprava države čije je zakonodavstvo dovedeno u pitanje.
- 14 Kad je riječ o prvom pitanju, valja podsjetiti, kao što je Sud u više navrata istaknuo u različitim kontekstima, da se članak 177. temelji na suradnji koja uključuje podjelu dužnosti između nacionalnih sudova i Suda u interesu pravilne primjene i jedinstvenog tumačenja prava Zajednice u svim državama članicama.
- 15 Imajući to u vidu, na nacionalnom je sudu, s obzirom na to da se pred njim vodi postupak o meritumu spora i da mora preuzeti odgovornost za odluku koju će donijeti, da, uzimajući u obzir činjenice predmeta, ocijeni je li mu prethodna odluka nužna za donošenje presude.
- 16 Služeći se tom diskrecijskom ovlašću, nacionalni sud u suradnji sa Sudom izvršava dužnost koja je svakom od njih povjerena kako bi se pri tumačenju i primjeni Ugovora osiguralo poštovanje prava. Shodno tome, problemi koje izvršavanje diskrecijske ovlasti nacionalnog suda može uključivati i odnosi koje on u okviru članka 177. održava sa Sudom uređeni su isključivo pravilima prava Zajednice.
- 17 Kako bi Sud mogao izvršavati svoju dužnost u skladu s Ugovorom, nužno je da nacionalni sudovi, ako to nedvosmisleno ne proizlazi iz spisa, objasne razloge zbog kojih smatraju da je odgovor na njihova pitanja nužan za rješavanje spora.
- 18 Naime, valja istaknuti da dužnost dodijeljena Sudu člankom 177. nije davanje savjetodavnih mišljenja o općim ili hipotetskim pitanjima, već doprinos sudovanju u državama članicama. Shodno tome, on nije nadležan za odgovaranje na pitanja tumačenja koja su mu upućena u okviru postupovnih postupaka koje su stranke dogovorile kako bi navele Sud da iznese svoja stajališta o određenim problemima prava Zajednice koja ne odgovaraju objektivnom zahtjevu svojstvenom rješavanju spora.

Proglašenjem nenadležnosti Suda u takvim okolnostima ni na koji se način ne zadire u ovlasti nacionalnog suda, već se sprječava primjena postupka iz članka 177. u svrhe koje ne odgovaraju njegovoj namjeni.

- 19 Osim toga, valja navesti da Sud, iako se u što većoj mjeri mora moći osloniti na ocjenu nacionalnog suda u pogledu nužnosti upućenih pitanja, mora imati mogućnosti dati bilo koju ocjenu koja je svojstvena izvršavanju njegovih dužnosti, posebno kako bi provjerio, što je obveza svih sudova, postojanje vlastite nadležnosti. S obzirom na posljedice svojih odluka u tom području, Sud stoga mora pri izvršavanju nadležnosti koja mu je dodijeljena člankom 177. uzeti u obzir ne samo interese stranaka postupka, već i interese Zajednice i država članica. Shodno tome, Sud bi zanemario dužnosti koje su mu dodijeljene ako bi nevažnim smatrao ocjene sudova država članica u izvanrednim slučajevima u kojima one mogu utjecati na pravilno funkcioniranje postupka iz članka 177.
- 20 Iako duh suradnje u kojem nacionalni sudovi i Sud Europskih zajednica moraju izvršavati dužnosti koje su im dodijeljene člankom 177. od potonjeg zahtijeva da poštuje odgovornosti nacionalnih sudova, istovremeno podrazumijeva da nacionalni sud pri upotrebi mogućnosti koje su predviđene člankom 177. treba uzeti u obzir pravilno funkcioniranje Suda u tom području.
- 21 Stoga na prvo pitanje valja odgovoriti da iako je u skladu s predviđenom ulogom članka 177. na nacionalnom sudu da ocijeni, uzimajući u obzir činjenične i pravne okolnosti u glavnom postupku, nužnost odgovora na postavljena pitanja tumačenja, na Sudu je da po potrebi ispita, kako bi provjerio postojanje vlastite nadležnosti, uvjete u kojima mu je nacionalni sud uputio predmet.
- 22 Kao što je Pretore (Općinski sud) pravilno naveo u svojem trećem i četvrtom pitanju, mogu se pojaviti posebni problemi u pogledu primjene članka 177. ako nacionalni sud pitanja tumačenja uputi kako bi mogao ocijeniti usklađenost zakonodavnih akata države članice s pravom Zajednice. Pretore (Općinski sud) s tim u vezi navodi dvije različite kategorije problema.
- 23 Treće pitanje odnosi se na slučaj u kojem u postupku između privatnih osoba pred sudom države članice nastane spor koji se odnosi na usklađenost s pravom Zajednice zakonodavstva države članice koja nije država članica pred čijim se sudom vodi postupak. Pretore (Općinski sud) je s tim u vezi uputio pitanje može li se država članica o čijem je zakonodavstvu riječ uključiti u postupak koji se vodi pred predmetnim sudom.
- 24 Na to pitanje valja odgovoriti da u nedostatku odredaba prava Zajednice u tom području, mogućnosti da se pred nacionalnim sudom pokrene postupak protiv države članice koja nije država članica pred čijim se sudom vodi postupak ovise o pravu potonje i o načelima međunarodnog prava.
- 25 Četvrtim pitanjem Pretore (Općinski sud) pita je li zaštita koja je postupkom iz članka 177. osigurana pojedincima drukčija, odnosno manja, u slučajevima u kojima je takvo pitanje postavljeno u postupku između privatnih osoba u odnosu na postupke između privatne osobe i uprave.

- 26 U odgovoru na to pitanje valja istaknuti da svi pojedinci čija su prava povrijeđena mjerama koje su države članice donijele u suprotnosti s pravom Zajednice moraju imati mogućnost zatražiti zaštitu nadležnog suca i da, sa svoje strane, taj sudac mora imati slobodu dobivanja informacija o opsegu relevantnih odredaba prava Zajednice u okviru postupka iz članka 177. U načelu stupanj pravne zaštite stoga se ne smije razlikovati ovisno o tome je li takvo pitanje postavljeno u okviru postupka između privatnih osoba ili u okviru postupka u kojem kao stranka, u jednom ili drugom obliku, sudjeluje država čije se zakonodavstvo osporava.
- 27 Neovisno o tome, kao što je Sud naveo u svojem odgovoru na prvo pitanje, na Sudu je da ocijeni, kako bi provjerio postojanje vlastite nadležnosti, uvjete u kojima mu je nacionalni sud uputio predmet. U tom kontekstu, pitanje je li riječ o postupku između privatnih osoba ili o postupku protiv države čije se zakonodavstvo osporava nije u svim okolnostima nevažno.
- 28 S jedne strane, valja istaknuti da sud pred kojim je u okviru postupka između privatnih osoba iznesen prigovor protiv usklađenosti zakonodavstva države članice s pravom Zajednice nije nužno u stanju osigurati takvim pojedincima djelotvornu pravnu zaštitu u odnosu na to zakonodavstvo.
- 29 S druge strane, uzimajući u obzir neovisnost koja je strankama općenito osigurana pravnim sustavima država članica u području ugovornog prava, postoji mogućnost da se stranke mogu ponašati na način kojim se predmetnoj državi onemogućuje priprema odgovarajuće obrane vlastitih interesa zbog toga što o pitanju nevaljanosti njezina zakonodavstva odlučuje sud druge države članice. Shodno tome, u takvim postupovnim situacijama nije moguće isključiti rizik da stranke primijene postupak iz članka 177. u svrhe za koje nije predviđen Ugovorom.
- 30 Iz prethodno navedenih razmatranja proizlazi da Sud sa svoje strane mora biti posebno oprezan kada mu je u okviru postupka između privatnih osoba upućeno pitanje čiji je cilj omogućiti nacionalnom sudu da ocijeni usklađenost zakonodavstva druge države članice s pravom Zajednice.
- 31 Stoga na četvrto pitanje valja odgovoriti da se u slučaju prethodnog pitanja čiji je cilj omogućiti nacionalnom sudu da ocijeni usklađenost zakonodavnih ili regulatornih akata druge države članice s pravom Zajednice, stupanj pravne zaštite ne smije razlikovati ovisno o tome jesu li takva pitanja postavljena u okviru postupka između privatnih osoba ili postupka u kojem kao stranka sudjeluje država čije je zakonodavstvo dovedeno u pitanje, pri čemu, međutim, u prvom slučaju Sud mora posebno osigurati da se postupak iz članka 177. ne primjenjuje u svrhe za koje nije namijenjen u skladu s Ugovorom.

Peto pitanje

- 32 U petom pitanju Pretore di Bra (Općinski sud Bra) ponavlja u skraćenom obliku prvo pitanje koje je uputio u svojem prvom rješenju i koje se odnosi na tumačenje članka 95. Ugovora. U svojoj gore navedenoj presudi od 11. ožujka 1980. Sud je utvrdio da su stranke imale isto stajalište o zakonitosti predmetnog francuskog zakonodavstva i zapravo su na temelju posebne klauzule uključene u svoj ugovor željele od talijanskog suda ishoditi presudu da je francusko zakonodavstvo nezakonito, iako su u francuskom

pravu predviđeni odgovarajuća pravna sredstva. Sud je zaključio da bi davanjem odgovora na pitanja upućena u tom kontekstu prekoračio dužnost koja mu je povjerena člankom 177. Ugovora, a to je pružiti svakom sudu u Zajednici elemente tumačenja prava Zajednice koji su mu potrebni za rješavanje stvarnih sporova koji se pred tim sudom vode. Stoga se proglasio nenadležnim za odlučivanje o upućenim pitanjima.

- 33 U svojem drugom rješenju kojim se upućuje zahtjev za prethodnu odluku Pretore (Općinski sud) je posebno istaknuo da je tuženica od njega zatražila donošenje deklaratorne presude. S tim u vezi valja pojasniti da uvjeti u kojima Sud izvršava svoje dužnosti u tom području ne ovise o naravi i cilju postupaka koji se vode pred nacionalnim sudovima. Članak 177. odnosi se na „presudu” koju će donijeti nacionalni sud bez utvrđivanja posebnih pravila s obzirom na narav takve presude.
- 34 Okolnost na koju nacionalni sud upućuje u svojem drugom rješenju kojim se upućuje zahtjev za prethodnu odluku ne predstavlja novu činjenicu kojom bi se mogla opravdati nova ocjena Suda u pogledu vlastite nadležnosti. Stoga je na Pretoreu (Općinski sud) da u okviru suradnje između nacionalnog suda i Suda ispita, uzimajući u obzir prethodna razmatranja, je li mu nužan odgovor Suda na peto pitanje i, ako jest, da Sudu dostavi sve nove elemente kojima bi se mogla opravdati drukčija ocjena nadležnosti Suda.

Drugo pitanje

- 35 S obzirom na prethodno navedeno, nije potrebno odgovoriti na drugo pitanje.

Troškovi

- 36 Troškovi francuske vlade, danske vlade i Komisije Europskih zajednica, koje su podnijele očitovanja Sudu, ne nadoknađuju se. Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka.

Slijedom navedenog,

SUD,

odlučujući o pitanjima koja mu je rješenjem od 18. listopada 1980. uputio Pretore di Bra (Općinski sud Bra, Italija), odlučuje:

- 1. U skladu s predviđenom ulogom članka 177., na nacionalnom je sudu da ocijeni, uzimajući u obzir činjenične i pravne okolnosti u glavnom postupku, nužnost odgovora na postavljena pitanja o tumačenju; međutim, na Sudu je da po potrebi ispita, kako bi provjerio postojanje vlastite nadležnosti, uvjete u kojima mu je nacionalni sud uputio predmet.**
- 2. U nedostatku odredaba prava Zajednice, mogućnosti da se pred nacionalnim sudom pokrene postupak protiv države članice koja nije država članica pred čijim se sudom vodi postupak ovise o postupovnom pravu potonje i o načelima međunarodnog prava.**

3. U slučaju pitanja čiji je cilj omogućiti nacionalnom sudu da ocijeni usklađenost zakonodavnih ili regulatornih akata druge države članice s pravom Zajednice, stupanj pravne zaštite ne smije se razlikovati ovisno o tome jesu li takva pitanja postavljena u okviru postupka između privatnih osoba ili postupka u kojem kao stranka sudjeluje država čije je zakonodavstvo dovedeno u pitanje, pri čemu, međutim, u prvom slučaju Sud mora posebno osigurati da se postupak iz članka 177. ne primjenjuje u svrhe za koje nije namijenjen u skladu s Ugovorom.
4. Okolnost na koju Pretore di Bra (Općinski sud Bra) upućuje u svojem drugom rješenju kojim se upućuje zahtjev za prethodnu odluku ne predstavlja novu činjenicu kojom bi se mogla opravdati nova ocjena Suda u pogledu vlastite nadležnosti i stoga je na Pretoreu (Općinski sud) da u okviru suradnje između nacionalnog suda i Suda ispita, uzimajući u obzir razmatranja iz ove presude, je li mu nužan odgovor Suda na peto pitanje i, ako jest, da Sudu dostavi sve nove elemente kojima bi se mogla opravdati drukčija ocjena nadležnosti Suda.

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourg u 16. prosinca 1981.

[potpisi]

---

* Jezik postupka: talijanski